

Maticsák Sándor

FINN ALAKTAN

A NÉVSZÓK

A FINN NÉVSZÓRENDSZER

Nominativus	alanyeset	∅
Genitivus	birtokos eset	-n
Accusativus	tárgyeset	-n, ∅
Partitivus	részelő eset	-a/-ä, -ta/-tä
Inessivus	belső helyhatározó eset, hol? kérdésre	-ssa/-ssä
Elativus	belső helyhatározó eset, honnan? kérdésre	-sta/-stä
Illativus	belső helyhatározó eset, hová? kérdésre	-Vn, -hVn, -seen
Adessivus	külső helyhatározó eset, hol? kérdésre	-lla/-llä
Ablativus	külső helyhatározó eset, honnan? kérdésre	-lta/-ltä
Allativus	külső helyhatározó eset, hová? kérdésre	-lle
Essivus	állapothatározó eset	-na/-nä
Translativus	eredményhatározó eset	-ksi
Abessivus	negatív jelentésű állapothatározó eset	-tta/-ttä
Instructivus	eszközhatározó eset	-n
Comitativus	társhatározó eset	-ne-

A NÉVSZÓK TÓTÍPUSAI

a) változatlan tövek, pl. *talo* : *talo-n*

b) változó tövek

	Nom.	Gen.
Magánhangzóra végződők:		
1. -i > -e-	<i>järvi</i> 'tó'	<i>järve-n</i>
2. -e > -ee-	<i>huone</i> 'szoba'	<i>huonee-n</i>
Mássalhangzóra végződők:		
3. -nen > -se-	<i>ihminen</i> 'ember'	<i>ihmise-n</i>
4. -us > -ukse-	<i>ajatus</i> 'gondolat'	<i>ajatukse-n</i>
-ys > -ykse-	<i>kysymys</i> 'kérdés'	<i>kysymykse-n</i>
-is > -ikse-	<i>jänis</i> 'nyúl'	<i>jänikse-n</i>
-os > -okse-	<i>tulos</i> 'eredmény'	<i>tulokse-n</i>
-ös > -ökse-	<i>päätös</i> 'döntés'	<i>päätökse-n</i>
-es > -ekse-	<i>vihannes</i> 'zöldség'	<i>vihannekse-n</i>
5. -as > -aa-	<i>vieras</i> 'vendég'	<i>vieraa-n</i>
-äs > -ää-	<i>eräs</i> 'egy bizonyos'	<i>erää-n</i>
-es > -ee-	<i>kirves</i> 'fejsze'	<i>kirvee-n</i>
-is > -ii-	<i>kaunis</i> 'szép'	<i>kaunii-n</i>
6. -uus > -uude-	<i>totuus</i> 'igazság'	<i>totuude-n</i>
-Vus > -Vude-	<i>rakkaus</i> 'szerelem'	<i>rakkaude-n</i>
-yys > -yyde-	<i>syvyys</i> 'mélység'	<i>syvyide-n</i>
-Vys > -Vyde-	<i>terveys</i> 'egészség'	<i>terveyde-n</i>
7. -in > -ime-	<i>puhelin</i> 'telefon'	<i>puhelime-n</i>
8. egyéb változások	<i>mies</i> 'férfi', <i>onneton</i> 'boldogtalan'	<i>miehe-n, onnettoma-n</i>
	<i>askel</i> 'lépés', <i>lyhyt</i> 'rövid'	<i>askele-n, lyhye-n</i>
	<i>väsynyt</i> 'fáradt', <i>tytär</i> 'lánya vkinek'	<i>väsyyne-n, tyttäre-n</i>

A FOKVÁLTAKOZÁS

a) mennyiségi változás

<i>pp</i>	:	<i>p</i>	<i>loppu</i> 'vége vminek'	:	<i>lopun</i>
<i>tt</i>	:	<i>t</i>	<i>tyttö</i> 'lány'	:	<i>tytön</i>
<i>kk</i>	:	<i>k</i>	<i>kukka</i> 'virág'	:	<i>kukan</i>

b) minőségi változás

<i>p</i>	:	<i>v</i>	<i>apu</i> 'segítség'	:	<i>avun</i>
<i>t</i>	:	<i>d</i>	<i>katu</i> 'utca'	:	<i>kadun</i>
<i>k</i>	:	\emptyset	<i>jalka</i> 'láb'	:	<i>jalan</i>
			<i>reki</i> 'szánkó'	:	<i>reen</i>

c) teljes hasonulás

<i>mp</i>	:	<i>mm</i>	<i>kampa</i> 'fésű'	:	<i>kamman</i>
<i>nt</i>	:	<i>nn</i>	<i>ranta</i> 'part'	:	<i>rannan</i>
<i>lt</i>	:	<i>ll</i>	<i>silta</i> 'híd'	:	<i>sillan</i>
<i>rt</i>	:	<i>rr</i>	<i>parta</i> 'szakáll'	:	<i>parran</i>
<i>nk</i>	:	<i>ng</i>	<i>kenkä</i> 'cipő'	:	<i>kengän</i>
			<i>onki</i> 'horog'	:	<i>ongen</i>

d) egyéb változások

<i>rke</i>	:	<i>rje</i>	<i>kärki</i> 'hegye vminek' > <i>kärke-</i>	:	<i>kärjen</i>
<i>lje</i>	:	<i>lje</i>	<i>kylki</i> 'oldal' > <i>kylke-</i>	:	<i>kyljen</i>
<i>uku</i>	:	<i>uvu</i>	<i>puku</i> 'ruha'	:	<i>puvun</i>
<i>yky</i>	:	<i>yvy</i>	<i>kyky</i> 'képesség'	:	<i>kyvyn</i>

Fordított fokváltakozás:

osoite 'cím' : *osoitteen*

maata 'fekszik' : *makaan*

raide 'vágány' : *raiteen*

kuningas 'király' : *kuninkaan*

työskennellä 'dolgozik' : *työskentelen*

hylje 'fóka' : *hylkeen*

A NÉVSZÓK TÖBBES TÖVE – kapcsolódási szabályok:

	Nom.	Sg. tő	Pl. tő
1. A tövégi -o, -ö, -u, -y nem változik meg:	<i>talo</i> 'ház'	<i>talo-</i>	<i>talo-i-</i>
	<i>hylly</i> 'polc'	<i>hylly-</i>	<i>hylly-i-</i>
	<i>hullu</i> 'hülye'	<i>hullu-</i>	<i>hullu-i-</i>
2. A tövégi -e kiesik:	<i>pieni</i> 'kicsi'	<i>piene-</i>	<i>pien-i-</i>
	<i>käsi</i> 'kéz'	<i>käte-</i>	<i>käs-i-</i>
3. A tövégi -i > -e-re változik:	<i>tunti</i> 'óra'	<i>tunti-</i>	<i>tunte-i-</i>
4. A tövégi hosszú magánhangzó megrövidül:	<i>maa</i> 'föld, ország'	<i>maa-</i>	<i>ma-i-</i>
	<i>vieras</i> 'vendég'	<i>vieraa-</i>	<i>viera-i-</i>
	<i>huone</i> 'szoba'	<i>huonee-</i>	<i>huone-i-</i>
5. A diftongus első eleme kiesik:	<i>tie</i> 'út'	<i>tie-</i>	<i>te-i-</i>
	<i>suo</i> 'mocsár'	<i>suo-</i>	<i>so-i-</i>
	<i>työ</i> 'munka'	<i>työ-</i>	<i>tö-i-</i>
6. Az -a/-ä végű tövek viselkedése:			
<i>a</i> > Ø	<i>ruoka</i> 'étel'	<i>ruoka-</i>	<i>ruok-i-</i>
	<i>opettaja</i> 'tanár'	<i>opettaja-</i>	<i>opettaj-i-</i>
<i>ä</i> > Ø	<i>kynä</i> 'toll'	<i>kynä-</i>	<i>kyn-i-</i>
	<i>ystävä</i> 'barát'	<i>ystävä-</i>	<i>ystäv-i-</i>
<i>a</i> > <i>o</i>	<i>matka</i> 'utazás'	<i>matka-</i>	<i>matko-i-</i>
	<i>kahvila</i> 'kávészó'	<i>kahvila-</i>	<i>kahvilo-i-</i>
<i>ä</i> > <i>ö</i>	<i>kynttilä</i> 'gyertya'	<i>kynttilä-</i>	<i>kynttilö-i-</i>

BIRTOKOS SZEMÉLYRAGOZÁS

Birtokos személyragozás egy birtokos esetén

Sg. 1.	-ni	minun	talo-ni	'az én házam'
Sg. 2.	-si	sinun	talo-si	'a te házad'
Sg. 3.	-nsa/-nsä	hänen	talo-nsa	'az ő háza'
Pl. 1.	-mme	meidän	talo-mme	'a mi házunk'
Pl. 2.	-nne	teidän	talo-nne	'a ti házatok'
Pl. 3.	-nsa/-nsä	heidän	talo-nsa	'az ő házuk'

A birtokos személyrag és az esetrag kapcsolata

finn:	TALO	-	SSA	-	NI	tő	-	Cx	-	Px
magyar:	HÁZ	-	AM	-	BAN	tő	-	Px	-	Cx

Habeo-szerkezet

finn	birtokos + Adess.	létige	birtok	<i>Minulla on talo.</i>
magyar	birtokos + Dativus	létige	birtok + Px	<i>Nekem van házam.</i>

SZÁMNEVEK

Töszámnevek

1	yksi	11	yksitoista	21	kaksikymmentäyksi
2	kaksi	12	kaksitoista	32	kolmekymmentäkaksi
3	kolme	13	kolmetoista	43	neljäkymmentäkolme
4	neljä				
5	viisi				
6	kuusi				
7	seitsemän				
8	kahdeksan				
9	yhdeksän				
10	kymmenen	20	kaksikymmentä	100	sata

111	satayksitoista
222	kaksisataakaksikymmentäkaksi
333	kolmesataakolmekymmentäkolme
1000	tuhat
2000	kaksituhatta
100 000	satatuhatta
1 000 000	miljoona
2 000 000	kaksi miljoonaa

A számnevek ragozása:

töszámnév	Gen.	Part.
<i>yksi</i>	<i>yhden</i>	<i>yhtä</i>
<i>kaksi</i>	<i>kahden</i>	<i>kahta</i>
<i>kolme</i>	<i>kolmen</i>	<i>kolmea</i>
<i>neljä</i>	<i>neljän</i>	<i>neljää</i>
<i>viisi</i>	<i>viiden</i>	<i>viittä</i>
<i>kuusi</i>	<i>kuuden</i>	<i>kuutta</i>
<i>seitsemän</i>	= <i>seitsemän</i>	<i>seitsemää</i>
<i>kahdeksan</i>	= <i>kahdeksan</i>	<i>kahdeksaa</i>
<i>yhdeksän</i>	= <i>yhdeksän</i>	<i>yhdeksää</i>
<i>kymmenen</i>	= <i>kymmenen</i>	<i>kymmentä</i>
<i>sata</i>	<i>sadan</i>	<i>sataa</i>
<i>tuhat</i>	<i>tuhannen</i>	<i>tuhatta</i>

Sorszámnevek

1. <i>yksi</i>	>	<i>első</i>	6. <i>kuusi</i>	>	<i>hatodik</i>
2. <i>kaksi</i>	>	<i>második</i>	7. <i>seitsemän</i>	>	<i>hetedik</i>
3. <i>kolme</i>	>	<i>harmadik</i>	8. <i>kahdeksan</i>	>	<i>nyolcadik</i>
4. <i>neljä</i>	>	<i>negyedik</i>	9. <i>yhdeksän</i>	>	<i>kilencedik</i>
5. <i>viisi</i>	>	<i>ötödik</i>	10. <i>kymmenen</i>	>	<i>tizedik</i>
11. <i>yhdestoista</i>					
12. <i>kahdestoista</i>					
20. <i>kahdeskymmenes</i>					
21. <i>kahdeskymmenesensimmäinen, -yhdes</i>					
22. <i>kahdeskymmenestoinen, -kahdes</i>					
30. <i>kolmaskymmenes</i>					
35. <i>kolmaskymmenesviides</i>					
100. <i>sadas</i>					
1000. <i>tuhannes</i>					

A KÖZÉPFOKÚ ÉS FELSŐFOKÚ MELLÉKNEVEK RAGOZÁSA

	Középfok	Felsőfok	
Sg. Nom.	<i>iso-mpi</i> 'nagyobb'	<i>iso-in</i> 'legnagyobb'	
Sg. Part.	<i>iso-mpa-a</i>	<i>iso-in-ta</i>	
Sg. Illat.	<i>iso-mpa-an</i>	<i>iso-imp-a-an</i>	
Sg. Gen.	<i>iso-mma-n</i>	<i>iso-imma-n</i>	
Sg. Iness.	<i>iso-mma-ssa</i>	<i>iso-imma-ssa</i>	
Sg. Elat.	<i>iso-mma-sta</i>	<i>iso-imma-sta</i>	stb.
Pl. Nom.	<i>iso-mma-t</i>	<i>iso-imma-t</i>	
Pl. Part.	<i>iso-mp-i-a</i>	<i>iso-imp-i-a</i>	
Pl. Illat.	<i>iso-mp-i-in</i>	<i>iso-imp-i-in</i>	
Pl. Gen.	<i>iso-mp-i-en</i>	<i>iso-imp-i-en</i>	
Pl. Iness.	<i>iso-mm-i-ssa</i>	<i>iso-imm-i-ssa</i>	stb.

A NÉVMÁSOK RAGOZÁSA

	minä 'én'	sinä 'te'	hän 'ő'	me 'mi'	te 'ti'	he 'ők'
Nom.	minä	sinä	hän	me	te	he
Acc.	minut	sinut	hänet	meidät	teidät	heidät
Gen.	minun	sinun	hänen	meidän	teidän	heidän
Part.	minua	sinua	häntä	meitä	teitä	heitä
Iness.	minussa	sinussa	hänessä	meissä	teissä	heissä
Elat.	minusta	sinusta	hänestä	meistä	teistä	heistä
Illat.	minuun	sinuun	häneen	meihin	teihin	heihin
Adess.	minulla	sinulla	hänellä	meillä	teillä	heillä
Ablat.	minulta	sinulta	häneltä	meiltä	teiltä	heiltä
Allat.	minulle	sinulle	hänelle	meille	teille	heille
Transl.	minuksi	sinuksi	häneksi	meiksi	teiksi	heiksi
Ess.	minuna	sinuna	hänenä	meinä	teinä	heinä

	tämä 'ez'	tuo 'az'	se 'az'	nämä 'ezek'	nuo 'azok'	ne 'azok'
Nom.	tämä	tuo	se	nämä	nuo	ne
Acc.	tämän	tuon	sen	nämä	nuo	ne
Gen.	tämän	tuon	sen	näiden	noiden	niiden
Part.	tätä	tuota	sitä	näitä	noita	niitä
Iness.	tässä	tuossa	siinä	näissä	noissa	niissä
Elat.	tästä	tuosta	siitä	näistä	noista	niistä
Illat.	tähän	tuohon	siihen	näihin	noihin	niihin
Adess.	tällä	tuolla	sillä	näillä	noilla	niillä
Ablat.	tältä	tuolta	siltä	näiltä	noilta	niiltä
Allat.	tälle	tuolle	sille	näille	noille	niille
Transl.	täksi	tuoksi	siksi	näiksi	noiksi	niiksi
Ess.	tänä	tuona	sinä	näinä	noina	niinä

	kuka 'ki'	ketkä 'kik'	mikä 'mi'	mitkä 'mik'
Nom.	kuka	ketkä	mikä	mitkä
Acc.	kenet	ketkä	minkä	mitkä
Gen.	kenen	keiden	minkä	minkä
Part.	ketä	keitä	mitä	mitä
Iness.	kenessä	keissä	missä	missä
Elat.	kenestä	keistä	mistä	mistä
Illat.	kehen/keneen	keihin	mihin	mihin
Adess.	kenellä	keillä	millä	millä
Ablat.	keneltä	keiltä	miltä	miltä
Allat.	kenelle	keille	mille	mille
Transl.	keneksi	keiksi	miksi	miksi
Ess.	kenenä	keinä	minä	minä

	joka 'aki, ami'	jotka 'akik, amik'	joku 'valaki'	jokin 'valami'
Nom.	joka	jotka	joku	jokin
Acc.	jonka	jotka	jonkun	jonkin
Gen.	jonka	joiden	jonkun	jonkin
Part.	jota	joita	jotakuta	jotakin
Iness.	jossa	joissa	jossakussa	jossakin
Elat.	josta	joista	jostakusta	jostakin
Illat.	johon	joihin	johonkuhun	johonkin
Adess.	jolla	joilla	jollakulla	jollakin
Ablat.	jolta	joilta	joltakulta	joltakin
Allat.	jolle	joille	jollekulle	jollekin
Transl.	joksi	joiksi	joksikuksi	joksikin
Ess.	jona	joina	jonakuna	jonakin